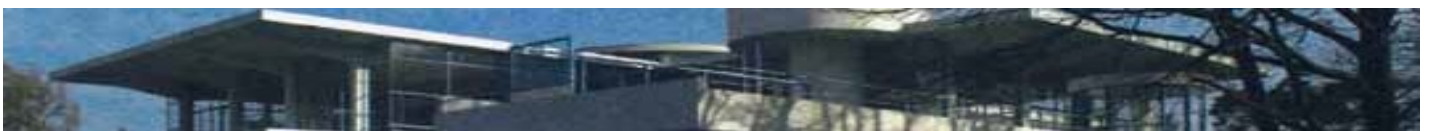
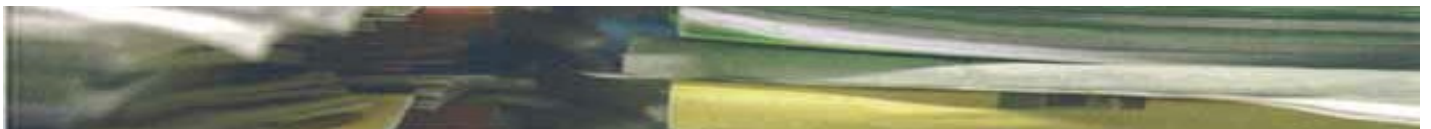

Erfgoedinspectie
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Inspectierapport collectie Persmuseum Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

Samenvatting

Dit inspectierapport betreft het beheer van de collectie van het Persmuseum. Per 3 mei 2017 is het Persmuseum gefuseerd met het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum (NIBG). Het NIBG is daarmee eigenaar geworden van de collectie (de perscollectie).

Het Persmuseum is op grond van de Erfgoedwet belast met het beheer van de collectie en ontvangt hiervoor subsidie van het Ministerie van OCW. Hieruit volgt dat het beheer van de collectie dient plaats te vinden overeenkomstig de normen in de Erfgoedwet. De aanwijzing en de subsidie zijn overgegaan op het NIBG. Vanaf 2021 wordt de aanwijzing ingetrokken.

Het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) in Amsterdam beheert de collectie van het voormalige Persmuseum (de perscollectie).

In dit rapport wordt verslag gedaan van de inspectie naar het planmatig beleid, de registratie, het behoud, de veiligheidszorg en de administratieve organisatie met betrekking tot de perscollectie. Ook is verslag gedaan van de toegankelijkheid van de perscollectie.

De Erfgoedinspectie komt tot de volgende conclusies:

Het collectiebeleid van het IISG geeft geen inzicht in de feitelijke beheersituatie van de perscollectie, zoals in eventuele achterstanden in het beheer. Het collectiebeleid van het IISG is namelijk van toepassing op alle door het IISG beheerde collecties. De beschreven beheersituatie en doelstellingen zijn in algemene zin ook van toepassing op het beheer van de perscollectie. Dit strookt met afspraken in de bruikleenovereenkomst tussen het Persmuseum en het IISG, welke overeenkomst is overgegaan op het NIBG.

Wij constateren dat de samenhang ontbreekt tussen enerzijds de beheerinspanning door het IISG en anderzijds de door het NIBG beschikbaar gestelde overheidssubsidies voor het beheer.

Uit de inspectie komt verder naar voren dat het IISG de perscollectie in het algemeen naar behoren beheert. Dit geldt zowel voor het administratieve beheer als voor het fysieke beheer. Op onderdelen zijn er verbeteringen mogelijk. Zo zijn enkele achterstanden vastgesteld met betrekking tot na de fusie overgedragen collectie, de verwerking van verworven collecties en in het Persmuseumdepot. Ook ontbreekt het inzicht in de ontwikkeling van de fysieke staat van (kwetsbaarder) collectie.

De perscollectie is in ruime mate digitaal toegankelijk via de online publiekscatalogus. Deze catalogus is voorzien van beschrijvingen van de collectie volgens de in de sector geldende standaards. De collectie is verder fysiek toegankelijk voor studiedoeleinden en wordt betrokken in het te actualiseren presentatiebeleid van het NIBG.

Op grond van deze conclusies doet de Erfgoedinspectie de volgende aanbevelingen (zie hoofdstuk 2 voor een volledig overzicht):

- Maak meetbare afspraken met het IISG over het beheer van de perscollectie. Baseer deze onder andere op een adequaat inzicht in de beheersituatie van de collectie.
- Neem in samenspraak met het IISG maatregelen om op onderdelen achterstanden in het beheer aan te pakken of verbeteringen aan te brengen.

Inhoud

Samenvatting—3

1 Inleiding—6

- 1.1 Aanleiding—6
- 1.2 Onderwerp en vraag—6
- 1.3 Inspectiemethode—6
- 1.4 Opzet van het rapport—7

2 Overzicht van conclusies en aanbevelingen—8

- 2.1 Planmatig beleid—8
- 2.2 Registratie—8
- 2.3 Behoud—8
- 2.4 Veiligheidszorg—8
- 2.5 Zichtbaarheid—9
- 2.6 Administratieve organisatie—9

3 Planmatig beleid—10

- 3.1 Inleiding—10
- 3.2 Bevindingen—10

4 Registratie—12

- 4.1 Inleiding—12
- 4.2 Bevindingen—12
- 4.3 Conclusies—13
- 4.4 Aanbevelingen—13

5 Behoud—14

- 5.1 Inleiding—14
- 5.2 Bevindingen—14
- 5.3 Conclusies—15
- 5.4 Aanbevelingen—15

6 Veiligheidszorg—16

- 6.1 Inleiding—16
- 6.2 Bevindingen—16
- 6.3 Conclusies—16
- 6.4 Aanbevelingen—17

7 Toegankelijkheid—18

- 7.1 Inleiding—18
- 7.2 Bevindingen—18
- 7.3 Conclusies—18
- 7.4 Aanbevelingen—18

8 Administratieve organisatie—19

- 8.1 Inleiding—19
- 8.2 Bevindingen—19
- 8.3 Conclusies—19
- 8.4 Aanbeveling—19

Bronnen—20

Lijst van gesprekspartners—20

Lijst van geraadpleegde documenten—20

Profiel perscollectie—21

Colofon—22

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Per 1 juli 2016 is de Erfgoedwet van kracht. In deze wet zijn de normen vastgelegd voor het beheer van de rijkscollectie. Een aantal normen is uitgewerkt in de Regeling beheer rijkscollectie en subsidiëring museale instellingen. Ook museale instellingen met een andere collectie en waarvan het beheer door de rijksoverheid is gesubsidieerd, vallen onder de reikwijdte van de Erfgoedwet. Het gaat om zeven museale instellingen die hierdoor voor het eerst onder het toezicht van de Erfgoedinspectie vallen. In de periode 2017-2018 voert de Erfgoedinspectie bij deze instellingen inspecties uit naar het beheer van de collectie. Het Persmuseum is één van deze instellingen.

Het Persmuseum is op 3 mei 2017 gefuseerd met het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (NIBG). Het NIBG is per die datum juridisch eigenaar geworden van de collectie. De aanwijzing in het kader van de Erfgoedwet voor het beheer van de collectie en de toegekende subsidies zijn overgegaan op de gefuseerde instelling. Inmiddels is besloten dat vanaf 2021 de aanwijzing in het kader van de Erfgoedwet wordt ingetrokken en subsidiëring plaatsvindt op grond van de Mediawet.

Op basis van een bruikleenovereenkomst voert het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) het beheer van de collectie van het Persmuseum uit. De bruikleenovereenkomst heeft een looptijd tot 18 augustus 2018. Het NIBG en het IISG maken nieuwe afspraken voor het beheer na deze periode.

In dit rapport is de collectie van het voormalige Persmuseum aangeduid als de perscollectie.

1.2 Onderwerp en vraag

De wettelijke beheernormen richten zich op het voeren van een planmatig beleid, de registratie, het behoud, de veiligheidszorg en de administratieve organisatie met betrekking tot de collectie. Ook moet de toegankelijkheid van de collectie voor het publiek worden bevorderd.

1.3 Inspectiemethode

Om te beoordelen of het NIBG de perscollectie beheert conform de wettelijke beheernormen is op 23 en 25 januari 2018 een inspectie uitgevoerd. Een inspectie bestaat uit een documentenanalyse en een locatiebezoek.

De documentenanalyse richt zich bijvoorbeeld op beleidsdocumenten, uitvoeringsplannen, protocollen en controleverslagen. Verder stond ter beschikking de door het NIBG ingevulde digitale vragenlijst van de Monitor Erfgoedinspectie 2017-2018. Deze tweejaarlijkse monitor onder museale beheerders is een indicator voor de kwaliteit van het beheer.

Het locatiebezoek heeft plaatsgevonden bij het IISG. Tijdens het locatiebezoek zijn gesprekken gevoerd met MT-leden en medewerkers van het NIBG en het IISG, die verantwoordelijk zijn voor het beheer, de ontsluiting en de presentatie van de perscollectie.

Er is een binomiale steekproef uitgevoerd op de stuksgewijs geregistreerde deelcollecties. Hiermee kan een 90% betrouwbare uitspraak worden gedaan op de

registratiekwaliteit. Op de niet-stuksgewijs geregistreerde deelcollecties is een indicatieve steekproef toegepast. Verder zijn behoudsmaatregelen en maatregelen in het kader van de veiligheidszorg beoordeeld tijdens de rondgang door de depotruimten.

De conceptrapportage is ter verificatie van de bevindingen voorgelegd aan het NIBG, waarna de opmerkingen zijn verwerkt in het eindrapport.

1.4

Opzet van het rapport

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van de conclusies en aanbevelingen. De hoofdstukken 3 t/m 8 hebben betrekking op de inhoudelijke onderwerpen. Ieder hoofdstuk begint met een introductie van het betreffende onderwerp, gevolgd door de bevindingen, conclusies en aanbevelingen. Ten slotte bevat het rapport een bronnenoverzichten en een profiel van de collectie.

2 Overzicht van conclusies en aanbevelingen

Hieronder treft u een samenvatting aan van de conclusies en aanbevelingen in de navolgende hoofdstukken van het rapport.

2.1 Planmatig beleid

Conclusies

- Het IISG voert een collectiebeleid voor alle door de instelling beheerde collecties. Het beleid geeft geen specifiek inzicht in de beheersituatie van de perscollectie en daaraan verbonden doelstellingen. Hierdoor mist een samenhang tussen beheeractiviteiten en de hiervoor beschikbaar gestelde middelen.

Aanbevelingen

- Overweeg om meetbare afspraken te maken over het beheer van de perscollectie, mede gebaseerd op inzicht in de feitelijke beheersituatie van de perscollectie.

2.2 Registratie

Conclusies

- De perscollectie is in het algemeen voldoende in registraties vastgelegd. Er zijn enkele achterstanden vastgesteld met betrekking tot bij de fusie overgedragen collectie, de verwerking van collectieonderdelen in de acquisitiedatabase en de stuksgewijs geregistreerde collectie. De kwaliteit van de registratie is onvoldoende wat betreft het vastleggen van herkomstinformatie. Het risico hiervan is echter beperkt. Ook is de fysieke staat van de collectie niet uit de registratie herleidbaar. Dit kan een risico voor het behoud met zich meebrengen.

Aanbevelingen

- Tref in samenspraak met het IISG maatregelen om achterstanden aan te pakken. Voorzie in de registratie van de fysieke staat voor het genereren van informatie voor het conserveren van de collectie (zie ook onder 2.3).

2.3 Behoud

Conclusies

- De bewaaromstandigheden voor het behoud van de perscollectie zijn toereikend, met uitzondering van enkele tekortkomingen in het Permuseumdepot. De fysieke staat van de collectie wordt niet periodiek gecontroleerd. Dit kan het risico met zich meebrengen dat –ondanks getroffen conserveringsmaatregelen- kwetsbare en weinig gebruikte collectie ongemerkt in conditie achteruit gaat.

Aanbevelingen

- Verbeter de bewaaromstandigheden in het Permuseumdepot. Voorzie in een periodieke controle op kwetsbaarder collectieonderdelen en leg de resultaten daarvan vast.

2.4 Veiligheidszorg

Conclusies

- Er zijn maatregelen genomen ter beheersing van de geïnventariseerde risico's voor de beheerde collecties.

Wat betreft de hulpverlening bij calamiteiten met de collectie is in het calamiteitenplan wel de organisatie beschreven, maar geen handelingsinstructies om schade aan de collectie te voorkomen en te beperken. Ook is de praktische werking van het plan nog niet getoetst door oefeningen.

Het IISG beschikt niet over een in de Erfgoedwet verplicht gesteld incidentenregister.

Aanbevelingen

- Voorzie het calamiteitenplan van handelingsinstructies en toets of het plan in de praktijk effectief is door het houden van oefeningen met collectiehulpverlening.

Voorzie in een incidentenregistratie of vraag een licentie aan voor gebruik van de landelijke incidentendatabase (DICE) van de RCE.

2.5

Zichtbaarheid

Conclusies

- Het NIBG betreft de fysieke toegankelijkheid van de perscollectie bij het nieuwe collectie- en tentoonstellingsbeleid. De publiekscatalogus voorziet in de digitale ontsluiting van de collectie.

Aanbevelingen

- Geen

2.6

Administratieve organisatie

Conclusies

- Het IISG beschikt over actuele procedures voor het beheer van collecties. Het werkprocessysteem is niet beschikbaar voor andere afdelingen die relevant zijn voor het collectiebeheer.

Aanbevelingen

- Ga na of het autoriseren van andere afdelingen leidt tot een efficiencywinst in het collectiebeheer.

3 Planmatig beleid

3.1 Inleiding

De uitvoering van de beheertaken in het kader van de Erfgoedwet dient te zijn geborgd in vastgesteld planmatig beleid. Dit zorgt er voor dat het beheer niet ad hoc plaatsvindt, maar op basis van in het beleid vastgelegde doelstellingen die zijn gebaseerd op een actuele analyse van de beheersituatie. Realisatie van de doelstellingen vindt plaats door een planmatige uitwerking. Dit betekent dat de doelen zijn geoperationaliseerd in bijvoorbeeld een (meerjaren)planning of in projectplannen. Hierin zijn de realisatietermijnen aangegeven en de benodigde middelen, zoals de personele capaciteit.

3.2 Bevindingen

Beleid

Er is geen specifiek beleid voor het beheer van de perscollectie. Omdat het fysieke beheer van de collectie door het IISG wordt uitgevoerd, richt het collectiebeleid van het Permuseum zich op de acquisitie van de collectie. Dit beleid bevat dan ook een beschrijving van de geschiedenis, het profiel en de samenstelling van de collectie. Het NIBG werkt aan een nieuw collectiebeleid, waarvan de perscollectie een integraal onderdeel zal vormen.

Het collectiebeleid van het IISG heeft betrekking op alle door het IISG beheerde collecties, inclusief het beheer van de perscollectie. De perscollectie als zodanig is daarin niet onderscheiden. Dit brengt met zich mee dat het collectiebeleid geen inzicht biedt in de specifieke beheersituatie van de perscollectie, de mate waarin achterstanden van toepassing zijn op de perscollectie en welke doelstellingen voor het beheer van de perscollectie worden nagestreefd. Het ontbreken van specifiek beleid voor het beheer voor de perscollectie is (mede) ingegeven door de afspraken tussen het Permuseum en het IISG, die in een bruikleenovereenkomst zijn vastgelegd. Deze overeenkomst is van kracht tot 18 augustus 2018. Daarin is bepaald dat het IISG de collectie beheert op de bij het IISG gebruikelijke wijze. Tijdens de inspectie is toegelicht dat regelmatig afstemming over het beheer plaatsvond en daarbij ook prioriteiten door het Permuseum zijn gesteld. Dit betreft bijvoorbeeld de digitale ontsluiting van de prenten en politieke tekeningen. Dit is vastgelegd in vergaderverslagen. Verder is toegelicht dat het NIBG en het IISG nieuwe en nog nader te bepalen afspraken zullen maken over het beheer van de perscollectie na het verstrijken van de huidige overeenkomst.

Het beleidsplan van het IISG voldoet verder aan de eisen die de Erfgoedwet hieraan stelt. Het gaat in op de voor het beheer relevante onderwerpen, zoals de registratie en ontsluiting, conservering en gebruik. In algemene zin beschrijft het de bestaande beheersituatie en zijn doelen gesteld om het beheer te optimaliseren.

Planmatige uitvoering

Een jaarlijks door het Permuseum op te stellen taakstellende begroting, zoals vermeld in een bijlage bij de bruikleenovereenkomst, is niet gerealiseerd. Het voor het beheer van de perscollectie ter beschikking gestelde budget is dan ook opgegaan in de algehele beheerkosten van het IISG. Voor de uitvoering van de beleidsdoelen stelt het IISG op afdelingsniveau operationele plannen en begrotingen vast.

De personele capaciteit van de afdeling Collecties van het IISG is in 2011 met 13 FTE fors verminderd door een bezuinigingsoperatie. Eind 2016 is de capaciteit tijdelijk vergroot met 4,8FTE voor de omslag van het verwerven van analoog naar digitaal materiaal. Deze ontwikkelingen in de personele capaciteit hebben ook effect op het beheer van de perscollectie. Er zijn geen medewerkers specifiek belast met het beheer van de perscollectie.

Conclusies

- Niet inzichtelijk is in welke mate de in het collectiebeleid van het IISG beschreven situatie en doelen van toepassing zijn op het beheer van de perscollectie. Op dit punt voldoet het beleid niet aan de eisen die de Erfgoedwet hieraan stelt. Dit hoeft geen feitelijk risico voor het beheer van de collectie met zich mee te brengen, maar geeft wel beperkingen. Bijvoorbeeld bij het begroten van budgetten voor het beheer.

Aanbeveling

- Maak specifieke afspraken met het IISG over het beheer van de perscollectie, onder meer op basis van inzicht in de beheersituatie en eventueel daaraan te verbinden meetbare doelstellingen. Werk dit vervolgens uit in een begroting, uitvoeringsplannen en verantwoording.

4 Registratie

4.1 Inleiding

De registratie van een aantal basisgegevens van de museale cultuurgoederen is voorwaarde voor goed collectiebeheer. In de registratie zijn ten minste opgenomen gegevens met betrekking tot de identificatie, de juridische status, de standplaats en de conditie van de cultuurgoederen.

De beheerder hanteert een geautomatiseerd registratiesysteem dat aansluit op het systeem van de minister. In 2020 moet dit zijn gerealiseerd.

4.2 Bevindingen

Registratiesystematiek

De perscollectie is geautomatiseerd en herkenbaar geregistreerd in een voor het publiek toegankelijke catalogus. Nieuwe verwervingen worden eerst geregistreerd in een acquisitiedatabase. Na definitieve selectie voor opname in de collectie vindt registratie in de catalogus plaats. Op basis van een beargumenteerde keuze vindt dit stuksgewijs of collectiegewijs plaats.

Registratiegraad en -kwaliteit

De gehele perscollectie is geregistreerd. Uitzondering hierop is collectie die zich bevond op werkkamers van medewerkers van het Persmuseum en die na de fusie in het Persmuseumdepot is geplaatst.

Verder is vastgesteld dat de verwerkingsachterstand in de registratie zoals beschreven in het collectiebeleid van het IISG, ook van toepassing is op de perscollectie. In de acquisitiedatabase staan 135 records geregistreerd waarvan 25 met betrekking tot collecties met een uiteenlopende omvang. Dit betreft niet alleen recent verworven materiaal. Na definitieve selectie moeten de collecties nog nader worden beschreven op het niveau van eenheden die leverbaar zijn op de leeszaal. Ten slotte blijkt uit door het IISG aangeleverde informatie blijkt dat bij 42 records van de stuksgewijs geregistreerde collectie een veelheid aan exemplaren is geregistreerd. In totaal gaat dit om 8.735 exemplaren.

De steekproef op de collectieregistratie geeft de volgende bevindingen ten aanzien van de vereisten in de Erfgoedwet:

Collectie	Identificatie	Standplaats	Juridische status	Fysieke staat
<i>stuksgewijs</i>	voldoende	voldoende	onvoldoende	onvoldoende
<i>collectiegewijs</i>	voldoende	voldoende	onvoldoende	onvoldoende

identificatie

- Van de geregistreerde deelcollecties zijn voldoende identificerende gegevens vastgelegd in de registratie, zoals een uniek nummer en een beschrijving. Bij de deelcollectie prenten en politieke tekeningen en de deelcollectie foto's zijn in de meeste gevallen digitale afbeeldingen beschikbaar, hetgeen volgt uit de hieraan door het Persmuseum toegekende prioriteit. Bij collectiegewijs geregistreerde deelcollecties zijn inventarislijsten beschikbaar.

standplaats

- De geregistreerde standplaatsen zijn alle actueel.
- De dagelijkse levering van aangevraagde stukken op de leeszaal fungeert als standplaatscontrole.

Juridische status

- De perscollectie is eigendom van het NIBG. Inkomende bruiklenen worden vastgelegd in een bruikleenadministratie.
- Alleen bij grotere schenkingen van bijvoorbeeld archieven en politieke tekeningen wordt de herkomst gedocumenteerd en vastgelegd in de catalogus. Een schenking van bijvoorbeeld losse periodieken wordt niet gedocumenteerd en vastgelegd. Verder geldt dat in de verwervingshistorie van de perscollectie de herkomst ook niet altijd is gedocumenteerd en niet is te achterhalen.
- In de catalogus is vastgelegd of er auteursrechtelijke beperkingen zijn voor het gebruik van collectie. Als niet bekend is of er auteursrechtelijke beperkingen zijn wordt dit ook aangegeven.

Fysieke staat

- De catalogus geeft geen vermelding van de fysieke staat van de collectie.

4.3

Conclusies

- De perscollectie is geregistreerd met uitzondering van collectieonderdelen die na de fusie zijn overgedragen door het Permuseum.
- Er is een achterstand in de verwerking van in de acquisitiedatabase geregistreerde collectie. Dit kan gevolgen hebben voor het behoud en de toegankelijkheid van de betreffende collecties. Ook is er een mogelijke achterstand in de stuksgewijs geregistreerde collectie.
- De registratiekwaliteit voldoet wat betreft de registratie van identificerende gegevens en actuele standplaatsen.
- De registratiekwaliteit voldoet niet wat betreft de registratie van de juridische status, omdat herkomstinformatie niet consequent is vastgelegd. Ten dele is dit een gevolg van de procedure bij schenkingen. Het risico is beperkt omdat de gehele collectie in eigendom is van het NIBG en de catalogus -waar relevant- informatie verschaft over auteursrechtelijke beperkingen voor het gebruik van de collectie.
- De registratiekwaliteit is onvoldoende wat betreft de fysieke staat van de collectie. Dit geeft een risico voor het behoud van de collectie.

4.4

Aanbevelingen

- Maak in afstemming met het IISG een uitvoeringsplan voor de aanpak van enkele achterstanden in de registratie van de perscollectie.
- Scherp de procedure bij het aannemen van schenkingen aan, zodat de herkomst in alle gevallen wordt gedocumenteerd.
- Voorzie in de registratie van de fysieke staat van de collectie (op het niveau waarop deze is geregistreerd) om informatie te genereren voor het fysieke behoud van de collectie (zie ook H5).

5 Behoud

5.1 Inleiding

Door er voor zorg te dragen dat de collectie in goede staat blijft wordt deze ook voor volgende generaties behouden. Passende bewaaromstandigheden voor de collectie zijn daarbij van belang. Wat passend is is maatwerk. Dit hangt samen met de aard en het gebruik van de collectie en met het gebouw.

Passende bewaaromstandigheden worden beïnvloed door de inrichting van ruimten waar cultuurgoederen zich bevinden, door klimaat- en lichtbeheersing en door het tegengaan van biologische en chemische aantasting en vervuiling. In voorkomende situaties dient verval te worden tegengegaan of te worden hersteld door conservering en restauratie van de museale cultuurgoederen.

5.2 Bevindingen

Depotcapaciteit en inrichting

De depotcapaciteit voor de (nog) volledig papieren perscollectie is toereikend. Dit geldt voor depotruimten voor recent verworven collectie, voor de overige depots en voor de boekenkluis. Er zijn geen knelpunten waargenomen.

De depots zijn ordelijk en efficiënt ingericht. De meeste collectie is opgeslagen in verrijdbare stellingen op formaatgrootte. Dit laatste heeft tot gevolg dat alle door het IISG beheerde collecties gemengd zijn opgeslagen in de verschillende depots. De papieren perscollectie is opgeslagen in zuurvrije mappen en dozen. Zes oudere archieven zijn volgens opgave van het IISG nog in ordners opgeslagen. Deze archieven hebben een totale omvang van ruim 23 meter.

Klimaatbeheersing

De klimaatbeheersing is toereikend. Alle depotruimten zijn aangesloten op een gebouwbeheersysteem. Dit systeem is ingesteld op de voor archiefcollecties benodigde klimaatwaarden. Bij storingen en als de klimaatwaarden buiten de ingestelde bandbreedte treden, wordt dit gesignaleerd bij het installatiebedrijf. Het IISG kan de klimaatwaarden ook zelf monitoren, maar niet beïnvloeden. In de praktijk doen zich geen knelpunten voor. Alleen de temperatuur in het Persmuseumdepot is iets hoger dan in de andere depots, maar nog steeds binnen de bandbreedte. Dit heeft de aandacht van het IISG.

Lichtbeheersing

Uit ter beschikking gestelde stukken blijkt dat er bij het tentoonstellen van collectie maatregelen zijn genomen om lichtschade te voorkomen. Na de fusie wordt echter geen perscollectie meer fysiek tentoongesteld. Beleid en maatregelen inzake lichtbeheersing zullen worden betrokken bij het nieuwe presentatie- en collectiebeleid van het NIBG.

Pestcontrol en schoonmaken

In het Persmuseumdepot is pestcontrol en schoonmaken voor verbetering vatbaar. Dit depot lijkt zich in zekere mate aan de aandacht te zijn onttrokken. Zo is deze ruimte als enige niet opgenomen in de looproute van het externe bedrijf waaraan pestcontrol is uitbesteed. Ook is het depot zichtbaar minder schoon dan de overige depotruimten, hetgeen weer een voedingsbodem geeft aan ongedierte.

Tijdens de inspectie is ook in de andere depots enige vervuiling waargenomen. Mogelijk houdt dit verband met de keuze om depots niet met een vaste frequentie te laten schoonmaken, maar op indicatie van de collectiebehoudsmedewerkers.

Fysieke staat

Het IISG heeft geen toereikend inzicht in de (ontwikkeling van de) fysieke staat van de perscollectie. Het IISG controleert de fysieke staat voornamelijk bij aanvragen om deze op de leeszaal in te zien. Een meer systematische controle ontbreekt. Het IISG gaat er daarbij van uit dat het tegengaan van verval van de collectie voldoende is gewaarborgd door het conserveringsbeleid. Dit beleid is gericht op de beheersing van het binnenklimaat en het gebruik van conserverende verpakkingsmaterialen.

Conserveringshandelingen aan de collectie vinden plaats om deze verantwoord te kunnen gebruiken. Anderzijds neemt het fysieke gebruik af door digitalisering, hetgeen ook bijdraagt aan het behoud van de collectie.

Aandachtspunten in de conservering betreffen de ongeregistreerde collectie in het Permuseumdepot en de verwerkingsachterstand in de acquisitiedatabase. Deze onderdelen zijn nog niet omgepakt in conserverende verpakkingsmaterialen. Dit geldt ook voor de zes in ordners opgeslagen archiefcollecties.

In uitzonderlijke gevallen vindt restauratie plaats. Grootschaliger restauraties vinden alleen plaats als daar een aanleiding en budget voor is. Deze worden uitbesteed.

5.3 Conclusies

- Het fysieke beheer van de perscollectie is in het algemeen op orde wat betreft de depotcapaciteit en –inrichting, de klimaat- en lichtbeheersing en het tegengaan van schade door ongedierte.
- Aandachtspunten betreffen het Permuseumdepot, het schoonmaken van depots en het ompakken van enkele collectieonderdelen.
- Het IISG heeft onvoldoende zicht op de ontwikkeling van de fysieke staat van collectieonderdelen die weinig worden gebruikt.

5.4 Aanbevelingen

- Tref maatregelen voor het verbeteren van de bewaaromstandigheden in het Permuseumdepot.
- Maak in afstemming met het IISG een uitvoeringsplan om enkele collectieonderdelen op te slaan in conserverende verpakkingsmaterialen (zie ook H4).
- Controleer periodiek en in aanvulling op de genomen conserverende maatregelen of de conditie stabiel is van kwetsbaarder en minder gebruikte delen van de collectie. Registreer de resultaten van deze controles (zie ook H4).

6 Veiligheidszorg

6.1 Inleiding

Veiligheidsmaatregelen moeten de kans op schade of zelfs verlies van museale cultuurgoederen voorkomen en beperken. In het veiligheidsbeleid is voorzien in organisatorische, bouwkundige en technische maatregelen die ten minste betrekking hebben op de risico's van diefstal, vermissing, beschadiging en vernietiging van cultuurgoederen door bijvoorbeeld brand, wateroverlast of vandalisme. Maatregelen zijn gericht op preventie, detectie en bereddering. Een actuele analyse van de veiligheidsrisico's maakt inzichtelijk of extra maatregelen moeten worden genomen om de veiligheidszorg te verbeteren.

Schade aan- en verlies van museale cultuurgoederen worden geregistreerd in een incidentenregister en worden gemeld aan de Erfgoedinspectie.

6.2 Bevindingen

Veiligheidsplan, risicoanalyse, maatregelen

Beleid van het IISG in het kader van de veiligheidszorg en daaruit voortvloeiende maatregelen zijn ook van toepassing op de perscollectie.

Risico's voor de collectie worden in voldoende mate beheerst. Dit blijkt uit een in 2017 opgestelde risicoanalyse. Hierin zijn de risico's geïnventariseerd en welke daarvan schade kunnen toebrengen aan de collecties die het IISG beheert. Per risico is beschreven hoe groot de kans is dat dit zich voordoet, de impact en de mate van beheersing van het risico. Tijdens de inspectie zijn uiteenlopende beheersmaatregelen waargenomen.

Collectiehulpverlening en oefenen

Het calamiteitenplan van het IISG mist handelingsinstructies. Het in 2015 vastgestelde plan voorziet in een beschrijving van de calamiteitenorganisatie en een overzicht van in te schakelen hulpverleningsinstanties en –bedrijven. Instructies voor het verlenen van eerste hulp aan de collectie na een calamiteit ontbreken echter. Ook voorziet het plan niet in een prioriteitenlijst bij evacuatie van de collectie. Volgens het IISG hebben beide kluizen prioriteit en is dit algemeen bekend binnen de organisatie.

Het IISG geeft aan dat er periodiek BHV-oefeningen plaatsvinden.

Calamiteitenoefeningen met de collectie vinden niet plaats.

Incidenten, registratie en melding

Incidenten met de perscollectie hebben zich niet voorgedaan. Een lekkage in het boekendepot op de begane grond heeft wel schade aan andere beheerde collecties toegebracht. Er zijn maatregelen genomen om nieuwe lekkages te voorkomen.

Het IISV beschikt niet over een eigen incidentenregister en is niet aangesloten op de landelijke database DICE van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

6.3 Conclusies

- Het IISG heeft maatregelen genomen om de geïnventariseerde risico's voor de collectie te beheersen.
- Het calamiteitenplan is nog onvoldoende uitgewerkt wat betreft handelingsinstructies en is niet getoetst door het houden van oefeningen.

- Het IISG beschikt niet over een incidentenregister.

6.4

Aanbevelingen

- Voorzie het calamiteitenplan van handelingsinstructies en toets de praktische werking van het plan door periodiek te oefenen met collectie gerelateerde calamiteiten.
- Registreer incidenten met schade aan de collectie in een eigen incidentenregister of in de landelijke database DICE van de RCE.

7 Toegankelijkheid

7.1 Inleiding

Collecties moeten zo veel mogelijk toegankelijk worden gemaakt voor het publiek. De beheerder stelt de collectie en informatie over de collectie op fysieke en digitale wijze open voor onderscheiden doelgroepen. De beheerder bevordert collectiemobiliteit en bruikleenverkeer. Maatregelen ter bevordering van de toegankelijkheid kunnen zijn neergelegd in bijvoorbeeld een presentatie-, informatie- en/of onderzoeksplan, jaarplan of activiteitenplan.

7.2 Bevindingen

Fysieke toegankelijkheid

Het NIBG bereidt een nieuw collectie- en presentatiebeleid voor. De perscollectie gaat integraal onderdeel uitmaken van de collectie van het NIBG. Als zodanig wordt de perscollectie betrokken bij de herinrichting van de vaste presentatie van het NIBG in Hilversum. De presentatie zal thematisch worden ingericht. De perscollectie is relevant voor de presentatie van enkele van deze thema's.

Na de fusie is het fysiek tonen van de perscollectie tijdelijk beperkt. Met de fusie zijn de tentoonstellingen in het gebouw van het IISG en de met externe partners georganiseerde reizende tentoonstellingen namelijk beëindigd. In het NIBG is thans een tijdelijke tentoonstelling ingericht over het onderwerp nepnieuws, met gebruikmaking van de perscollectie.

Onverminderd is de perscollectie fysiek opvraagbaar in de leeszaal van het IISG. Uitgangspunt is dat het IISG binnen een half uur de opgevraagde collectie op zaal levert.

Digitale toegankelijkheid

De perscollectie is volledig online toegankelijk gemaakt door de publiekscatalogus van het IISG. Ook het NIBG wil deze faciliteit op haar website aanbieden. De beschrijving van de perscollectie vindt plaats door gebruik van gangbare standaards; voor de stuksgewijs ontsloten collectie de beschrijvende bibliotheek metadatastandaard MARC21 en voor de collectiegewijs ontsloten archief- en gemengde collecties de Encoded Archival Description (EAD).

Het Persmuseum heeft prioriteit gegeven aan de digitalisering van de deelcollecties prenten en politieke tekeningen, foto's en affiches. Volgens opgave van het IISG zijn van ca. 25.000 tekeningen en van ca. 900 foto's digitale afbeeldingen beschikbaar in de publiekscatalogus. Nadere afstemming zal plaatsvinden tussen het NIBG en het IISG over eventuele digitalisering van andere onderdelen van de collectie.

7.3 Conclusies

- De fysieke toegankelijkheid van de perscollectie in tentoonstellingen wordt betrokken bij het nieuwe collectie- en presentatiebeleid van het NIBG.
- De perscollectie is in ruime mate digitaal toegankelijk. Het NIBG en het IISG bezien de mogelijkheden van een verdere optimalisering.

7.4 Aanbevelingen

- Geen

8 Administratieve organisatie

8.1 Inleiding

De beschrijving van de administratieve organisatie van het collectiebeheer waarborgt de continuïteit en kwaliteit van het beheer. In de administratieve organisatie zijn de procedures voor het beheer vastgelegd. Het museum toetst of de beschreven procedures juist worden toegepast en voert periodiek een evaluatie van de procedures uit.

8.2 Bevindingen

Het IISG beschikt over procedures voor de beheertaken voor de collecties. Deze zijn ook van toepassing op het beheer van de perscollectie. Periodiek worden de procedures geactualiseerd. De afdeling Collecties beschikt over een geautomatiseerd werkprocessysteem. Dit systeem voorziet in een digitale handleiding met de procedures waarvoor de afdeling Collecties verantwoordelijk is. Het systeem voorziet verder in het vastleggen van meldingen, taken en de voortgang op actiepunten. Andere afdelingen die een rol spelen in het beheer zijn niet geautoriseerd voor het systeem. Dit betekent dat de procesondersteuning voor hen niet beschikbaar is en dat een aantal voor het beheer relevante procedures hier niet in is opgenomen. Dit betreft bijvoorbeeld procedures voor de klimaatbeheersing en veiligheidszorg waarvoor de facilitaire dienst verantwoordelijk is.

8.3 Conclusies

- Het IISG beschikt over actuele procedures voor het beheer van de perscollectie.
- Andere voor het beheer relevante afdelingen hebben geen toegang tot het werkprocessysteem.

8.4 Aanbeveling

- Ga na of autorisatie van andere voor het beheer relevante afdelingen leidt tot een efficiënter uitvoering van beheertaken.

Bronnen

De inspectie van de perscollectie is uitgevoerd door twee senior inspecteurs van de Erfgoedinspectie.

Lijst van gesprekspartners

- Directeur Museum NIBG
- Senior beleidsadviseur NIBG
- Manager Instroom NIBG

- Directeur Collecties en Digitale Infrastructuur IISG
- Manager Collecties IISG
- Behoudsmedewerkers Collecties IISG

Lijst van geraadpleegde documenten

- Bruikleenovereenkomst Persmuseum - IISG
- Collectieplan Persmuseum 2014-2018
- Collectiebeleid IISG 2015-2020 (incl. update versie 2.0)
- Bestuursverslag Persmuseum 2016
- Calamiteitenplan IISG
- Risicoanalyse IISG
- Serviceovereenkomst en laatste verslag pestcontrol

Profiel perscollectie

Op 3 mei 2017 is het Persmuseum gefuseerd met het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Hiermee is een einde gekomen aan het zelfstandig voortbestaan van het Persmuseum, dat in 1902 is opgericht. Sinds 1989 is het Persmuseum gehuisvest in het pand van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis in Amsterdam en is het beheer van de collectie in handen gesteld van dit instituut. Dit betekende een grote stap vooruit in het professioneel beheer van de collectie wat betreft geautomatiseerde registratie en geklimatiseerde opslag.

Het verzamelgebied van het Persmuseum beperkte zich tot de Nederlandse journalistiek, inclusief de gebieden die deel hebben uitgemaakt van het koninkrijk. Begin jaren 90 van de vorige eeuw is het acquisitieprofiel geformuleerd en in de jaren daarna verder aangescherpt.

De perscollectie bestaat uit de volgende deelcollecties, waarvan 3 zijn aangemerkt als kerncollectie (de omvang is de stand per 1 december 2017):

1. de kerncollectie originele politieke tekeningen en persgrafiek/persillustraties (26.297 stuks en 8 collecties van 17.545 items);
2. de kerncollectie archieven rond journalisten en de persbedrijfstaking (334 meter);
3. de kerncollectie periodieken (19.249 titels): kranten en (publieks) tijdschriften vanaf begin zeventiende eeuw, inclusief:
 - a. varia(dossiers) (1.073 gekoppeld en 21 los);
 - b. affiches en overige reclame-uitingen met betrekking tot de pers (680 stuks);
4. foto's rond journalisten en de persbedrijfstaking (1.015 stuks en 3 collecties met 13.345 items);
5. pers gerelateerde realia (400 stuks, incl. ad 6 en 7);
6. schilderijen en andere (ingelijste) objecten, zoals plaquettes;
7. driedimensionale objecten, zoals bustes en beelden;
8. pamfletten waarin de pers en de persvrijheid centraal staan;
9. boeken en brochures; vaktijdschriften met betrekking tot pershistorie (5.247 stuks);
10. nieuwe media (23 stuks);

Colofon

Erfgoedinspectie
Rijnstraat 50
Postbus 16478
2500 BL Den Haag

Tel: 070 4124012
E: info@erfgoedinspectie.nl
www.erfgoedinspectie.nl

Den Haag, maart 2018

